

Griepvaccinatie bij gezonde volwassenen beperkt symptomen en werkverzuim maar niet de complicaties

Herman Bueving, Hans van der Wouden

Context Ruim 200 virussen veroorzaken influenza-achtige ziektebeelden (koorts, hoofdpijn, (spier)pijn, hoesten en loopneus). Daarvan wordt 7 tot 15% veroorzaakt door influenza. Influenza duurt ongeveer 3 dagen, de nasleep kan echter veel langer zijn. Complicaties van influenza zijn vooral van respiratoire aard; ernstige complicaties en ernstig ziek zijn komen zelden voor. In de tweede helft van de 20e eeuw is getracht de veronderstelde impact van influenza te verkleinen door een jaarlijkse vaccinatie. Door de constante veranderingen in het influenzavirus moet er elk jaar een forse inspanning in geld en menskracht worden geleverd voor de productie, distributie en toediening van het influenzavaccin.

Klinische vraag Wat is het effect van influenzavaccinatie bij gezonde volwassenen (16 tot 65 jaar)?

Conclusie auteurs Influenzavaccinatie heeft een bescheiden effect op het verminderen van de symptomen van influenza en op het aantal dagen arbeidsongeschiktheid. Er is geen bewijs dat vaccinatie complicaties, zoals longontsteking, en overdracht naar anderen voorkomt. In ideale omstandigheden (in het zeldzame geval dat er een goede match is tussen het circulerende virus en het virus in het vaccin) moeten 33 mensen worden gevaccineerd om één influenza-achtig ziektebeeld te voorkomen. In normale omstandigheden (een gedeeltelijke match) is het NNT 100.

Beperkingen De auteurs stellen vast dat

Erasmus MC, afdeling Huisartsgeneeskunde, Postbus 2040, 3000 CA Rotterdam: dr. H. Bueving, hoofd Huisartsopleiding; dr. J.C. van der Wouden, universitair hoofddocent.
Correspondentie: h.bueving@erasmusmc.nl

het bewijs voor het effect van influenzavaccinatie mager is en waarschuwen dat er aanwijzingen zijn voor manipulatie van de conclusies en zwakke onderzoeken ten onrechte veel gewicht hebben gekregen in de totstandkoming van richtlijnen.

Bron Jefferson T, Di Pietrantonj C, Rivetti A, Bawazeer GA, Al-Ansary LA, Ferroni E. Vaccines for preventing influenza in healthy adults. Cochrane Database Syst Rev 2010; Issue 7. Art. No.: CD001269.

Commentaar

Deze Cochrane-review is van een onomstreden methodologische kwaliteit. Voor het beoordelen van het ook in Nederland gebruikelijke vaccin baseren de auteurs zich op ruim 34.000 geïncludeerde gezonde volwassenen in 12 onderzoeken (18 datasets) waarbij het vaccin werd vergeleken met placebo of geen vaccinatie.

Het jaarlijks vaccineren van iedereen om de impact van het influenzavirus te minimaliseren is een wens van veel griepdeskundigen. Voor gezonde volwassenen (16 tot 65 jaar) lijkt vaccinatie echter overbodig. Het effect van het vaccineren van grote groepen mensen moet bovendien worden gezien over meerdere jaren. Omdat de match tussen het vaccin en het circulerende virus vaak niet volledig is en er ook seizoenen nagenoeg zonder influenza zijn zal het NNT nog hoger uitvallen. De Gezondheidsraad adviseert in haar meest recente rapport (2007) iedereen boven de 60 jaar te vaccineren tegen influenza, op basis van door de Raad zelf geïnitieerd Nederlands onderzoek van matige kwaliteit. Voor dat advies was in de vorige uitgave van deze – ook door de Gezondheidsraad aangehaalde – review ook al geen reden. Tevens overweegt de Raad een verdere verlaging van de leeftijd naar 50 jaar. Op basis van het huidige

bewijs is dat standpunt niet te handhaven. Integendeel: de Gezondheidsraad zal haar advies voor verlaging van de leeftijd van 65 naar 60 jaar moeten heroverwegen.

Het is verontrustend dat adviesorganen van de overheid deskundigen bevatten die belang hebben bij een bepaald advies. De discussie hierover heeft ook in Nederland gespeeld na de vaccinatiecampagne tegen de pandemie die maar niet kwam. Verontrustend is ook dat wetenschappelijke informatie selectief wordt ingezet. Zo laten de auteurs van deze review zien dat de ACIP (Advisory Committee on Immunization Practices, de USA pendant van de Gezondheidsraad) de vorige review op een selectieve en misleidende manier heeft gebruikt ter onderbouwing van het advies om de leeftijdsgrens naar 50 jaar te verlagen.

Het NHG neemt in de standaard Influenza en influenzavaccinatie (april 2008) het advies van de Gezondheidsraad zonder meer over. De review maakt echter duidelijk dat er op basis van het huidige bewijs geen ondersteuning is voor het vaccineren van gezonde volwassenen.

Bij het advies zouden – zeker in het kader van krimpende budgetten – veel meer vraagtekens mogen worden gezet. In het algemeen lijkt het verstandig om de adviezen van de Gezondheidsraad niet gemakkelijk terzijde te leggen. Wat betreft de griepvaccinatie zouden de huisartsen nog maar eens kritisch naar de overname van het advies in de NHG-standaard moeten kijken.

PEARLS bieden de lezer bruikbare wetenschap voor de werkvloer, op basis van de Cochrane Database of Systematic Reviews.